

Luchtig, zonder oppervlakkigheid, werden het doorgaans actuele probleem en de voorgestane vaak vernuftige oplossing ontwikkeld. Geen dikke boeken hadden Polak een zo grote invloed kunnen doen verwerven op de opvattingen en gedragingen van overheid en bedrijfsleven als zijn reeks van kleine opstellen in Economisch Statistische Berichten en talrijke andere tijdschriften.

Als hoogleraar streefde hij van den beginne af naar de overbrugging van de kloof, welke aanvankelijk de bedrijfsleer van de economie scheidde; reeds zijn intreedende wees in die richting en op de aldus ingeslagen weg is hij voortgegaan in de beoefening van zijn vak als deel van de economie. Als leermeester was hij zeer gezien, een raadsman voor zijn studenten.

Wij houden de herinnering aan Polak als aan een voortreffelijk mens, een wetenschappelijk man van formaat, een sieraad voor het hoger onderwijs in de bedrijfseconomie en voor het accountants-beroep.

OPENING VAN ECONOMISCHE FACULTEITEN AAN DE GRONINGSE UNIVERSITEIT EN DE VRIJE UNIVERSITEIT TE AMSTERDAM; STICHTING VAN EEN LEERSTOEL IN DE BEDRIJFS-HUISHOUDKUNDE AAN DE UNIVERSITEIT VAN INDONESIE TE BATAVIA

De redactie maakt gaarne melding van de opening van Economische Faculteiten aan de Groningse Universiteit en de Vrije Universiteit te Amsterdam en de stichting van een leerstoel in de bedrijfshuishoudkunde aan de Universiteit van Indonesië te Batavia, omdat hiermede de toenemende betekenis van het Economisch onderwijs in het Hoger Onderwijs tot uitdrukking komt. Dat hierin mede een erkenning is gelegen van de belangrijke plaats, die de academisch gevormde econoom zich in ons maatschappelijk leven heeft verworven, stemt tot verheugenis.

De benoeming van Dr J. L. Meij tot gewoon hoogleraar in de bedrijfshuishoudkunde aan de Groningse Universiteit, van Dr F. L. van Muiswinkel tot gewoon hoogleraar in de bedrijfshuishoudkunde aan de Vrije Universiteit en van Dr J. F. Haccou tot gewoon hoogleraar in de bedrijfshuishoudkunde aan de Universiteit van Indonesië verdient bijzondere vermelding, omdat wij hen tot de medewerkers van ons blad mogen rekenen. Vele bijdragen van hun hand werden in de loop der jaren geplaatst. Wij wensen hun, zowel als de instellingen, waaraan zij worden verbonden, met deze benoeming geluk.

DE WEG TERUG

door Prof. Dr P. J. A. Adriani

In Augustus 1941 verscheen in de bladen een communiqué afkomstig van de Secretaris-Generaal van het Departement van Financiën. De titel luidde: *Liquidatie van naamloze vennootschappen fiscaal begunstigd door het Liquidatiebesluit 1941*. Het is terug te vinden in de Belasting Berichten Lij. Besl. 2 met de mededeling „dat in een perscommuniqué de formulering, ter wille van de beknoptheid en de leesbaarheid, minder nauwkeurig is dan in een ambtelijke leidraad, die juridisch geheel verantwoord

behoort te zijn". Hoe dit zij, de formulering was van dien aard, dat de bestuurders van heel wat naamloze vennootschappen de schrik op het lijf werd gejaagd. Eerst werd in dat communiqué betoogd, dat bij de keuze van de rechtsvorm ener onderneming uiteraard voor- en nadelen van de rechtsvorm N.V. tegen elkaar werden afgewogen en „bij dit afwegen legden ook overwegingen van fiscale aard gewicht in de schaal ten gunste van de N.V. vorm". Dit gewicht werd reeds lichter door de invoering der winstbelasting en de verhoging van het tarief. Dan vervolgt het communiqué: „nu het dividendbeperkingsbesluit is afgekondigd, terwijl een verdere verhoging van de winstbelasting voor de deur staat en het betrokken worden van rechtspersonen in de vermogensbelasting waarschijnlijk is, is het gewicht, dat het fiscale element bij de keuze van de rechtsvorm doet gelden, doorgaans in de andere schaal van de weegschaal terechtgekomen." De fiscale toekomst was dreigend en vol onzekerheden. Tijd om met Hollandse bedachtzaamheid de kat uit de boom te kijken, werd niet gegeven: het besluit tot ontbinding der N.V. moest worden genomen voordat na het in werking treden van het besluit (30 Augustus 1941) twee maanden verstreken waren (later is die termijn verlengd).

Van de geboden gelegenheid hebben vrij veel naamloze vennootschappen gebruik gemaakt; ruim 5000 zijn geliquideerd. Daaronder zijn er zonder twijfel vele, waarvan de verdwijning niet anders dan toegejuicht kan worden. Er waren vele N.V.'s waarvoor deze rechtsvorm niet deugde en het mag als een voordeel worden beschouwd, dat deze zijn teruggedrongen naar de rechtsvorm, die voor hen past. Maar zo zijn ze niet alle! Er zijn ook „echte" naamloze vennootschappen, die hun juridisch voortbestaan niet hebben aangedurfd, toen van overheidswege een beeld werd gegeven van de donkere wolken, welke zich boven hun juridische hoofden samenpakten. Het firma-kleed, dat ze toen aantrokken, past hun niet, nog steeds gevoelen ze zich onwennig in die hun opgedrongen kleedij. Zij wensen en zoeken de weg terug!

Dat verlangen is sterker geworden, toen het tarief van de vennootschapsbelasting bij de wet Belastingherziening 1947 werd verlaagd en werd vastgesteld dat de vermogensbelasting-lichamen niet meer geheven zou worden en ook toen het duidelijk werd, dat de regeling omtrent de onbelaste reserves vooral voor naamloze vennootschappen van praktisch belang is.

De weg terug staat open! Er kan immers een N.V. worden opgericht, waarin alle activa en passiva der bestaande „firma" kunnen worden ingebracht! Zodra dan notariële akte en verklaring van geen bezwaar bijeen zijn, valt de N.V. onder het nieuwe regime. Dat wil zeggen, dat tot dan het fiscaal regime van de vennootschap onder firma blijft gelden. De winst, ook de gereserveerde wordt bij de vennoten belast met het progressieve tarief der inkomstenbelasting. Hadden we ons in 1941 maar niet bang laten maken — zo zullen bestuurders van deze vroeger „echte" naamloze vennootschappen denken — dan waren we voor de boekjaren, welke na 31 December 1945 zijn geëindigd, onder het nieuwe tarief gevallen, dan hadden we van toen af de onbelaste reserves kunnen aanleggen.

Inderdaad, er is nu door de terugwerking van het verlaagde tarief èn door de belasting der onbelaste reserves bij „liquidatie" een gevoelig verschil ontstaan tussen de N.V. die het in 1941 aangedurfd heeft de rechtsvorm te behouden, en de N.V. die bezweken is voor de dreigementen en „firma" is geworden. Men vraagt zich af, of het juist is *deze* moed aldus te belonen!

Zo kom ik tot de vraag: zou het bij het zoeken van de weg terug niet mogelijk zijn een soortgelijke houding aan te nemen als in 1941? Toen werd via de belastingheffing het bedrijfsleven gezuiverd, in dien zin, dat opruiming werd gehouden onder de N.V.'s, die deze rechtsvorm ten onrechte gebruikten. Zou nu de weg terug niet geëffend kunnen worden voor die naamloze vennootschappen, wier verdwijning onder de druk der dreigingen, maatschappelijk gezien als ongewenst moet worden beschouwd?

Daartoe zou een speciale regeling nodig zijn voor de opnieuw opgerichte naamloze vennootschappen, *die daarvoor naar het oordeel van de Minister van Financiën in aanmerking komen.*

Een dergelijke regeling zou daarop kunnen neerkomen, dat

- 1e. voor de belastingheffing wordt aangenomen, dat de N.V. heeft bestaan van af het eerste boekjaar na 31 December 1945,
- 2e. van af die datum onbelaste reserves kunnen worden gevormd.

Aansluiting bij de vroeger bestaan hebbende boekjaren schijnt gewenst.

In dezelfde richting zou nog verder kunnen worden gegaan, n.l. door de bij de heroprichting verschuldigde registratierechten kwijt te schelden.

Op deze wijze zou de Minister, aan wie de beslissing behoort te worden overgelaten, kunnen medewerken, dat ondernemingen worden gevoerd in de daarvoor passende rechtsvorm.

NAAR AANLEIDING VAN HET BELGISCHE WETSONTWERP HOUDENDE DE OPRICHTING VAN EEN INSTITUUT DER BEDRIJFSREVISOREN

door T. Keuzenkamp

Het bovenvermelde wetsontwerp dat met zijn toelichting in enkele voorafgaande nummers van dit blad werd afgedrukt, verdient, mede in verband met de nauwe economische samenwerking welke getracht wordt tussen de Beneluxlanden tot stand te brengen, wel in het bijzonder de aandacht. Maar niet alleen die nauwe economische samenwerking, ook de altijd nog niet uitgesloten mogelijkheid dat men wellicht hier te lande nog eens tot een wettelijke regeling van het accountantsberoep zou kunnen komen, waarbij bestaande wettelijke regelingen of ontwerpen daarvan zeker de aandacht van wetsontwerpers zullen hebben, noopt tot het bestuderen van hetgeen onze Zuiderburen als een aanvaardbare regeling zien.

Bij die studie valt ons in de eerste plaats op, dat een regeling van het accountantsberoep in België op nog meer moeilijkheden stuit dan in ons land. Duidelijk komt toch uit de toelichting naar voren dat België op het ogenblik nog geen corps van accountants rijk is waaraan de behartiging van de belangen van derden en van de eigen stand zonder meer kan worden toevertrouwd. Patroonsorganisaties en beroepsverenigingen van werknemers zullen in de leiding worden ingeschakeld totdat de leden van het instituut in staat zullen zijn om zich zelf te besturen zo vermeldt de memorie van toelichting. Over de al of niet noodzakelijkheid van zodanige maatregel voor België zullen wij geen oordeel vellen, doch uit het wetsontwerp blijkt wel dat het historisch gegroeide, waarnaar in de memorie van toelichting en de memorie van antwoord op het hier te lande nog